



Pohjoismainen
yhteistyö

ANALYYSI NRO 03/2021

TUKEA JA PETTYMYSTÄ

Näkemyksiä pohjoismaisesta
yhteistyöstä

Raportissa käsitellään Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä: Pitävätkö pohjoismaalaiset yhteistyötä tärkeänä, missä asioissa yhteistyötä tulisi heidän mielestään tehdä ja mitä mieltä he ovat koronapandemian aikaisesta yhteistyöstä?

Sisällys

Esipuhe	4
Tiivistelmä	5
Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki	5
Vastaajat pettyneitä koronakriisin aikaiseen yhteistyöhön	6
Missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä?	6
Johdanto	8
Aiemmat kyselytutkimukset pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä	8
Menetelmä	9
Säännölliset yhteydet muihin Pohjoismaihin	10
Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki	11
Vastaajat pettyneitä koronakriisin aikaiseen yhteistyöhön	15
Missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä?	19
Maiden tulokset	25
Tanska	25
Suomi	26
Islanti	26
Norja	26
Ruotsi	27
Färsaaret	27
Grönlanti	27
Ahvenanmaa	28
Päätelmät	29
Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki – pandemian aikainen	

yhteistyö pettymys	29
Turvallisuus- ja ilmastoasiat	30
Eri väestöryhmien välisiä eroja	30
Liite 1: Pohjoismaiden yhteenlasketut ja eri maiden vastaukset	31
Liite 2: Menetelmä	41
Liite 3: Lähteet	42
TIETOJA TÄSTÄ JULKAISUSTA	43

Tämä julkaisu on saatavilla myös saavutettavana verkkoversiona: <https://pub.norden.org/nord2021-065>

Esipuhe

Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston on tärkeää selvittää Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Sen vuoksi olemme toteuttaneet kyselytutkimuksen aiheesta. Kyselyyn vastasi yhteensä 3 400 henkilöä kaikista Pohjoismaista: Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista.

Vastaavia kyselytutkimuksia on toteutettu myös aiemmin, ja osa kysymyksistä on samoja, mikä auttaa seuraamaan pitkän aikavälin kehitystä. Tämänvuotinen kysely sisälsi myös uusia kysymyksiä, joiden avulla voidaan seurata Pohjoismaiden uusia suuntauksia ja yhteisiä haasteita.

Kyselytutkimus toteutettiin touko–heinäkuussa 2021, kun koronakriisi oli vähitellen helpottamassa Pohjoismaissa. Pandemian hinta on ollut kova sekä yhteiskunnalle että yksittäisille ihmisille. Se on myös tuonut haasteita pohjoismaiselle yhteistyölle. Kyselytutkimus antaa ajattelemisen aihetta, kun pohjoismaista yhteistyötä kehitetään ja pyritään saavuttamaan Visio 2030:n tavoite vihreästä, kilpailukykyisestä ja sosiaalisesti kestävästä Pohjolasta.

Tulosten mukaan pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan tuki, ja monet toivovat enemmän yhteistyötä. Tämä on myönteistä ja kannustaa kehittämään yhteistyötä edelleen. Monet ovat kuitenkin pettyneitä koronakriisin aikaiseen yhteistyöhön. Suuret odotukset eivät täyttyneet. Siitä voidaan ottaa opiksi.

Pohjoismaista yhteistyötä toivotaan ennen kaikkea turvallisuus- ja ilmastoasioissa. Yhteistyössä onkin alettu keskittyä erityisesti ympäristö- ja ilmastoasioihin. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuuksia parantaa kriisiyhteistyötä.

Vaikka useimmat Pohjoismaiden asukkaat kannattavat pandemian aikaisia maahantulorajoituksia, kyselystä käy ilmi, että monet arvostavat suuresti Pohjoismaiden välistä vapaata liikkuvuutta. Tämä voi vaikuttaa ristiriitaiselta mutta kuvastaa samalla vapaan liikkuvuuden merkitystä Pohjoismaiden asukkailla.

Raportin on laatinut Truls Stende Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön analyysi- ja tilastoyksiköstä. Se sisältyy analyysi- ja tilastoyksikön raporttisarjaan, joka käsittelee Pohjoismaiden kannalta tärkeitä ajankohtaisia asioita. Kyselytutkimuksen on toteuttanut Analyse Danmark yhteistyössä Lauritzen Consulting-yrityksen kanssa.

Lokakuussa 2021

Paula Lehtomäki

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri

Kristina Háfoss

Pohjoismaiden neuvoston johtaja



Kuva: Rob Curran/Unsplash

Tiivistelmä

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto ovat toteuttaneet kyselytutkimuksen pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä. Kyselytutkimukseen osallistui yhteensä 3 400 henkilöä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Kokonaistuloksissa maiden vastauksia on painotettu kunkin maan väestömäärän mukaan. Haastattelut toteutettiin touko–heinäkuussa 2021.

Osa kysymyksistä on esitetty aiemminkin (useimmat vuonna 2017), mikä mahdollistaa pitkän aikavälin kehityksen seuraamisen. Kyselytutkimuksen muut kysymykset ovat uusia.

Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki

Pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan laaja tuki.

- Tämänvuotisessa kyselytutkimuksessa 86 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että Pohjoismaiden välinen pitkälle kehittynyt yhteistyö on joko tärkeää tai erittäin tärkeää. Näin vastanneiden osuus on hieman pienempi kuin vuonna 2017, jolloin tätä mieltä oli 92 prosenttia.
- Vastanneista 60 prosenttia toivoo enemmän Pohjoismaiden välistä yhteistyötä, 32 prosenttia pitää nykyistä tasoa sopivana ja vain 1 prosentti toivoo vähemmän yhteistyötä. Vuoden 2017 tutkimuksessa 8 prosenttiyksikköä useampi (68 prosenttia) toivoi lisää yhteistyötä.
- Aiempaa harvempi pitää yhteistyötä entistä merkityksellisempänä viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena – vuonna 2017 näin vastasi 68 prosenttia, mutta vuonna 2021 osuus on laskenut 55 prosenttiin.

Vastaajat pettyneitä koronakriisin aikaiseen yhteistyöhön

Kyselytutkimus sisälsi useita kysymyksiä koronapandemian aikaisesta pohjoismaisesta yhteistyöstä sekä eri puolilla Pohjoismaita käyttöön otetuista maahantulorajoituksista.

- Vain reilu kymmenes vastaajista on sitä mieltä, että Pohjoismaat ovat tehneet hyvää tai erittäin hyvää koronapandemiaan liittyvää yhteistyötä. Lähes puolet pitää yhteistyötä huonona tai erittäin huonona.
- Yhteistyötä huonona tai erittäin huonona pitäneiltä kysyttiin, missä asioissa maat olisivat voineet tehdä parempaa yhteistyötä. Useimmat (65 prosenttia) valitsivat vaihtoehdon strategioiden koordinointi tartuntojen rajoittamiseksi. Lisäksi 32 prosenttia on sitä mieltä, että Pohjoismaiden olisi pitänyt helpottaa raja-alueilla asuvien ja/tai työskentelevien asemaa. Suunnilleen yhtä monen mielestä maiden olisi pitänyt ottaa muut maat paremmin huomioon kansallisia päätöksiä tehdessään.
- Vastaajista 60 prosenttia pitää eri puolilla Pohjolaa käyttöön otettuja maahantulorajoituksia asianmukaisina toimina. Rajojen sulkeminen jakaa mielipiteet hyvin tasan: 18 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että rajat olisi pitänyt pitää avoimempina ja 16 prosentin mielestä ne olisi pitänyt pitää tiukemmin kiinni.
- Pohjoismaiden välisten rajojen ylittäminen on ollut vaikeampaa pandemian aikana. Hieman alle kaksi kymmenestä ilmoittaa, että se on vaikeuttanut heidän elämänsä jonkin verran tai huomattavasti. Reilut seitsemän kymmenestä toteaa, ettei se ole vaikuttanut heidän elämänsä.
- Kysymykseen siitä, miten kehitys on vaikuttanut suhtautumiseen muuttaa tai pendelöidä toiseen Pohjoismaahan tai harjoittaa yritystoimintaa toisessa Pohjoismaassa, reilut kahdeksan kymmenestä vastaa, ettei se ole vaikuttanut heihin tai heillä ole mielipidettä asiasta. Yksi kymmenestä suhtautuu asiaan aiempaa kielteisemmin.
- Hieman yli puolet vastaajista uskoo, että viiden vuoden kuluttua aiempaa useampi Pohjoismaiden kansalainen asuu, työskentelee tai opiskelee toisessa Pohjoismaassa. Vähän alle kymmenes uskoo, että heitä on aiempaa vähemmän. Maahantulorajoitukset eivät siis näytä heikentäneen useimpien uskoa Pohjoismaiden integraatioon pitkällä aikavälillä.

Missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä?

Haastatelluille esitettiin myös useita kysymyksiä siitä, missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä. Useimmat kysymyksistä on esitetty myös aiemmissa kyselytutkimuksissa.

- Kyselyssä selvitettiin myös, mitä yhteistyössä on Pohjoismaiden kannalta tärkeintä tiivistää, ja reilut kolme kymmenestä kokee poliittisen yhteistyön lisäämisen tärkeimmäksi. Kaksi kymmenestä pitää tärkeimpänä rajat ylittävän kaupan lisäämistä ja lähes yhtä moni pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden vahvistamista. Vastaajista kaikkein vähiten kannattaa työskentelyn ja opiskelun lisäämistä muissa Pohjoismaissa.
- Useimmat pitävät Pohjoismaiden rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa poliittisen yhteistyön tärkeimpänä alueena. Seuraavaksi tärkeimpiä ovat ympäristö ja ilmasto, puolustus- ja turvallisuusasiat sekä kriisinhallinta (esimerkiksi koronan aikana). Viimeksi mainittu vaihtoehto oli tänä vuonna mukana ensimmäistä kertaa. Kolme muuta yhteistyöaluetta ovat olleet kärkisijoilla aiemmissakin tutkimuksissa.
- Pohjoismaisen yhteistyön suurimpina etuina pidetään sitä, että Pohjoismaat saavat äänensä paremmin kuuluviin maailmalla (47 prosenttia vastaajista) ja että asukkaat pystyvät työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa (42 prosenttia). Tämä merkitsee pientä muutosta vuodesta 2017, jolloin nämä kaksi vaihtoehtoa olivat kärjessä, mutta päinvastaisessa järjestyksessä.
- Vastaajat pitävät oman arkielämänsä kannalta tärkeimpinä yhteistyöalueina
 1. mahdollisuutta liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia (27 prosenttia),
 2. vero-, terveydenhoito- ja eläkekysymysten ratkaisemista ja muita julkisia palveluja Pohjoismaiden välillä muutettaessa (17 prosenttia) ja
 3. mahdollisuutta liikkua vapaasti ja asua kaikissa Pohjoismaissa (16 prosenttia).

Vuoteen 2017 verrattuna useammat valitsivat vaihtoehtoon, joka koski mahdollisuutta liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia.

- Vuonna 2021 Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian maissa sijaitsevat toimistot täyttävät 30 vuotta, minkä vuoksi kyselyssä tiedusteltiin myös sitä, miten tärkeänä vastaajat pitivät hyvää yhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan kanssa. Lähes puolet pitää sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä.



Kuva: Simon Paulin/imagebank.sweden.se

Johdanto

Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden neuvostolle on tärkeää tietää, mitä Pohjoismaiden asukkaat ajattelevat pohjoismaisesta yhteistyöstä, sillä yhteistyön perimmäisenä tavoitteena on toimia alueen väestön hyväksi. Sen vuoksi neuvosto ja ministerineuvosto ovat toteuttaneet koko Pohjolan väestölle kyselytutkimuksen, jossa selvitetään pohjoismaista yhteistyötä koskevia näkemyksiä. Kyselytutkimuksen tulokset esitellään tässä raportissa sekä koko Pohjolan että erikseen Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin osalta.

Osa kyselytutkimuksen kysymyksistä on esitetty myös aiemmissa tutkimuksissa, mikä mahdollistaa pitkän aikavälin kehityksen seuraamisen. Näiden kysymysten pääasiallisena tarkoituksena on selvittää, onko yhteistyöllä asukkaiden tuki ja missä asioissa yhteistyötä tulisi heidän mielestään tehdä. Tämänvuotinen kysely sisälsi myös uusia kysymyksiä muun muassa pohjoismaisesta yhteistyöstä koronavuoden aikana sekä eri puolilla Pohjoismaita käyttöön otetuista maahantulorajoituksista.

Aiemmat kyselytutkimukset pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä

Kyselytutkimuksia Pohjoismaiden asukkaiden pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä on tehty epäsäännöllisin väliajoin. Edellinen tutkimus (*Demokratia ja ilmastotoimet Pohjoismaissa – Yhteinen suunta, erilaiset ratkaisut*) toteutettiin Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta vuosina 2019–2020. Ilmastoasioiden ja demokraattisen osallistumisen lisäksi kyselyssä selvitettiin väestön toiveita yhteistyöalueista. Muutamaa vuotta aiemmin Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto toteuttivat kyselytutkimuksen pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä, yhteistyön perustasta ja tärkeimmistä yhteistyöalueista. Kyselyn tulokset julkaistiin *Arvokasta yhteistyötä* -raportissa vuonna 2017.

Tämänvuotisessa kyselytutkimuksessa oli useita samoja kysymyksiä.

Vuotta 2017 edeltävä vastaavanlainen kysely toteutettiin niinkin kauan sitten kuin vuonna 2008:

Hvad er vigtigt i Norden? – Nordboerne om det nordiske samarbejde. ("Mikä on tärkeää Pohjoismaissa? Pohjoismaalaisten näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä.") Sen tavoitteena oli valottaa Pohjoismaiden asukkaiden tietämystä pohjoismaisesta yhteistyöstä ja selvittää tärkeinä pidettyjä yhteistyöalueita. Pohjoismaiden neuvosto toteutti vuonna 2006 samantyyppisen tutkimuksen: *Nordisk samarbejde – Nordens borgere om nordisk samarbejde. En opinionsundersøgelse i Finland, Danmark, Island, Norge og Sverige.* ("Pohjoismaiden yhteistyö – Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Mielipidekysely Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa.") Tämä kysely oli jatkoa vastaavanlaiselle vuonna 1993 tehdylle kyselytutkimukselle: *Nordens folk om nordiskt samarbete – en attitydundersökning i Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island våren 1993.* ("Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä – mielipidekysely Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa keväällä 1993.") Vuonna 2009 tehtiin lisäksi pienempi kyselytutkimus tietyille sidosryhmille. Myös Norden-yhdistykset ovat toteuttaneet samantyyppisiä kyselytutkimuksia.

Tämänvuotinen kysely sisältää useita samoja kysymyksiä kuin vuosien 2017 ja 2019–2020 kyselyt. Siinä on lisäksi samoja kysymyksiä kuin vuosina 1993, 2006 ja 2008, minkä vuoksi kehitystä on mahdollista seurata usean vuoden ajalta.

Menetelmä

Kyselytutkimuksen toteuttamisesta vastasi Analyse Danmark yhteistyössä Lauritzen Consultingin kanssa Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston toimeksiannosta. Analyse Danmark suoritti haastattelut Tanskassa ja Grönlannissa, ja PFM Research hoiti haastattelut Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Ahvenanmaalla. Islannissa haastatteluista vastasi MMR ja Färsearilla Analysa.fo.

Yhteensä 3 400 yli 16-vuotiaasta pohjoismaalaista vastasi kysymyksiin pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistään. Vastaajat on jaettu neljään eri ikäryhmään. 16–34-vuotiaiden ryhmän edustajia kutsutaan tässä "nuoriksi". Haastatteluihin osallistui 600 henkilöä Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta, 400 henkilöä Islannista ja 200 henkilöä Ahvenanmaalta, Färsearilta ja Grönlannista. Heitä haastateltiin puhelimitse touko–heinäkuussa 2021.

Pohjoismaiden koko väestön mielipiteitä koskevia tuloksia analysoitaessa tietyistä maista saaduilla vastauksilla on enemmän painoarvoa. Tämä johtuu siitä, että tuloksia on painotettu kunkin maan väestömäärän mukaan. Ruotsista saadut vastaukset painottuvat siis eniten, kun taas Islannista saaduilla vastauksilla on vähäinen vaikutus kokonaistulokseen (sama koskee myös Ahvenanmaata, Färsearia ja Grönlantia). Tarkoituksena on ollut selvittää koko Pohjolan väestön näkemyksiä, ja siksi on tärkeää, että jokaisen asukkaan mielipide vaikuttaa yhtä paljon. Tuloksia on painotettu myös iän ja sukupuolen mukaan. Menetelmää koskevassa liitteessä on lisätietoa kunkin maan painotuksista sekä tutkimuksen virhemarginaaleista. Ikään ja sukupuoleen liittyviä lisäkysymyksiä voi puolestaan esittää Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön pääsihteerin toimistolle.

Säännölliset yhteydet muihin Pohjoismaihin

Kyselyssä haluttiin selvittää, suhtautuvatko säännöllisesti muihin Pohjoismaihin yhteydessä olevat eri tavalla pohjoismaiseen yhteistyöhön. Tähän ryhmään ilmoittaa kuuluvansa lähes neljä kymmenestä, ja heistä selkeä enemmistö kertoo matkustavansa usein toiseen Pohjoismaahan.

Taulukko 1: Sopiiko jokin seuraavista väittämistä sinuun? Ajattele normaalia tilannetta ilman koronarajoituksia.

Matkustan usein toiseen Pohjoismaahan	32 %
Olen muuttanut tai suunnittelen muuttoa toiseen Pohjoismaahan	4 %
Asun yhdessä Pohjoismaassa ja työskentelen toisessa Pohjoismaassa	3 %
Asun yhdessä Pohjoismaassa ja minulla on liiketoimintaa toisessa Pohjoismaassa	1 %
Ei mikään näistä vaihtoehdoista	63 %

Ryhmä, jolla on säännöllisiä yhteyksiä muihin Pohjoismaihin, mainitaan raportissa aina sopivissa yhteyksissä.



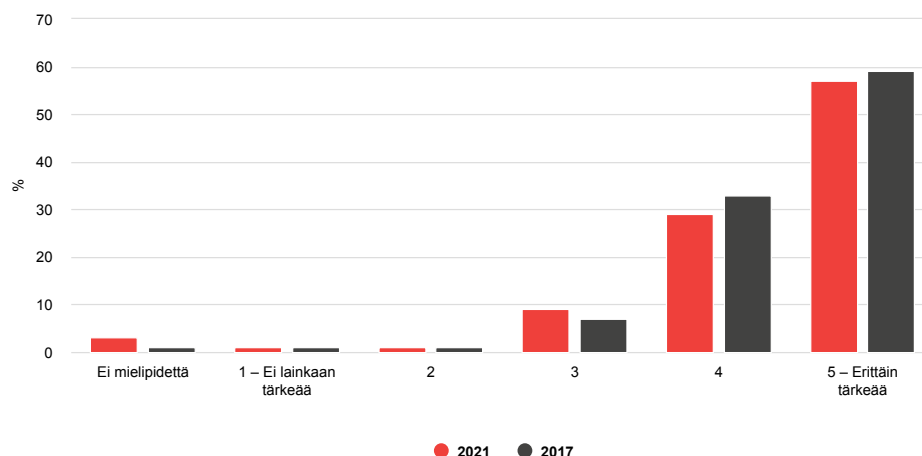
Kuva: Christiaan Dirksen/norden.org

Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki

Kolmessa kyselytutkimuksen kysymyksessä tiedustellaan, miten paljon väestö tukee pohjoismaista yhteistyötä. Kokonaistuloksista näkyy, että yhteistyöllä on kansan vankka tuki. Se on kuitenkin heikentynyt hieman vuodesta 2017.

Lähes yhdeksän kymmenestä on sitä mieltä, että Pohjoismaiden välinen pitkälle kehittynyt yhteistyö on joko tärkeää tai erittäin tärkeää. Katso kaavio 1.

Kaavio 1: Kuinka tärkeää pitkälle kehittynyt yhteistyö Pohjoismaiden välillä sinusta on? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Ei lainkaan tärkeää" ja 5 tarkoittaa "Erittäin tärkeää".



Kuten kaaviosta näkyy, vuoteen 2017 verrattuna hieman pienempi osuus pitää nyt yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Tämänvuotisessa kyselyssä tätä mieltä on 86 prosenttia vastaajista, kun neljä vuotta sitten vastaava luku oli 92 prosenttia.

Maakohtaisia tuloksia tarkasteltaessa on havaittavissa, että useimmissa maissa 85–95 prosenttia pitää yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Grönlanti erottuu selvästi joukosta. Vain 37 prosenttia grönlantilaisista on tätä mieltä. Myös Suomessa yhteistyö saa vähemmän tukea. Siellä 41 prosenttia pitää yhteistyötä erittäin tärkeänä verrattuna vähintään 60 prosenttiin useimmissa muissa maissa. Suomessa kuitenkin yhteensä 80 prosenttia pitää Pohjoismaiden välistä pitkälle kehittyntä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, mikä on lähellä kaikkien Pohjoismaiden keskiarvoa (86 prosenttia).

Myös nuoret (16–34-vuotiaat) tukevat pohjoismaista yhteistyötä, mutta eivät yhtä innokkaasti kuin ikääntyneemmät. Nuorista 81 prosenttia pitää Pohjoismaiden välistä pitkälle kehittyntä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä verrattuna Pohjoismaiden keskiarvoon, joka on 86 prosenttia. Erot ovat suurempia tarkasteltaessa yhteistyötä erittäin tärkeänä pitävien vastaajien osuutta.

Taulukko 2: Eri ikäryhmiin kuuluvat vastaajat, jotka pitävät Pohjoismaiden välistä pitkälle kehittyntä yhteistyötä erittäin tärkeänä.

Yhteensä	16–34-vuotiaat	35–49-vuotiaat	50–64-vuotiaat	65-vuotiaat tai sitä vanhemmat
57 %	45 %	56 %	63 %	68 %

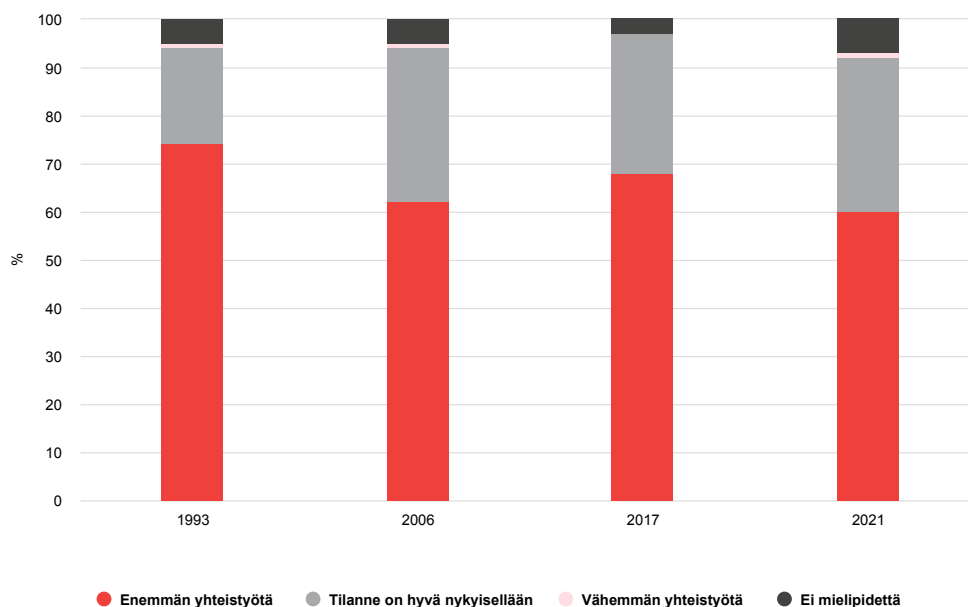
Vain 45 prosenttia nuorista pitää pohjoismaista yhteistyötä erittäin tärkeänä, kun taas koko väestöstä niin ajattelee 57 prosenttia – suuntauksena onkin, että iän myötä useampi kokee yhteistyön erittäin tärkeäksi. Suuntaus ei ole uusi, vaan se näkyi jo vuoden 2017 tutkimuksesta.

Säännöllisesti muihin Pohjoismaihin yhteydessä olevat (ks. määritelmä johdannon menetelmäkohdasta) tukevat pohjoismaista yhteistyötä hieman muuta väestöä enemmän. Tässä ryhmässä 6–7 prosenttiyksikköä useampi pitää pohjoismaista yhteistyötä erittäin tärkeänä ja toivoo sitä enemmän.

Monet pohjoismaalaiset haluavat lisää pohjoismaista yhteistyötä. Kuusi kymmenestä toivoo enemmän Pohjoismaiden välistä yhteistyötä, reilut kolme kymmenestä pitää nykyistä tasoa sopivana ja vain yhden prosentin mielestä yhteistyötä tulisi tehdä vähemmän. Samantyyppinen kysymys on esitetty kolme kertaa aiemmin (ensimmäisen kerran vuonna 1993), joten kehitystä on mahdollista seurata lähes kolmenkymmenen vuoden ajalta.

Kaavio 2: Haluaisitko nähdä enemmän vai vähemmän yhteistyötä Pohjoismaiden välillä vai onko nykyinen taso hyvä?

Huomautus: Vuosina 2017 ja 2021 esitetty kysymys vastaa sisällöllisesti vuosina 1993 ja 2006 esitettyjä, vaikka ne onkin muotoiltu hieman eri tavoin. Kyselytutkimus oli muutenkin hieman erityyppinen vuosina 1993 ja 2006.



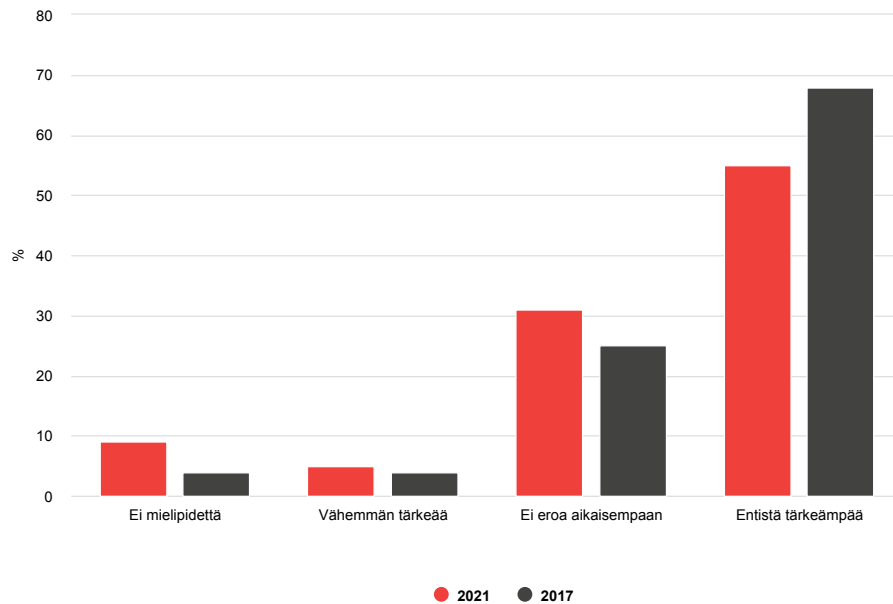
Lisää yhteistyötä toivottiin eniten vuonna 1993, jolloin sitä toivoi 74 prosenttia vastaajista. Sen jälkeen luku laski 62 prosenttiin vuonna 2006, mutta nousi taas 68 prosenttiin vuonna 2017. Vuonna 2021 luku laski 60 prosenttiin, mikä on tähänastisista tuloksista alhaisin.

Ruotsi ja Ahvenanmaa erottuvat joukosta, sillä niissä useimmat toivovat enemmän yhteistyötä: 73 prosenttia ruotsalaisista ja 77 prosenttia ahvenanmaalaisista.

Hieman useammat miehet kuin naiset toivovat enemmän yhteistyötä Pohjoismaiden välille (65 prosenttia miehistä ja 56 prosenttia naisista). Tähänkin ikääntyneemmät suhtautuvat nuoria myönteisemmin, ja lähes seitsemän kymmenestä yli 65-vuotiaasta toivoo enemmän yhteistyötä verrattuna reiluun viiteen kymmenestä 16–34-vuotiaasta.

Hieman yli puolet Pohjoismaiden väestöstä (55 prosenttia) kokee, että pohjoismainen yhteistyö tuntuu tärkeämmältä viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena.

Kaavio 3: Viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö on minusta...



Pudotus on huomattava verrattuna vuoden 2017 tutkimukseen, jossa 68 prosenttia piti yhteistyötä entistä/aiempaa tärkeämpänä. Tähän voi tietenkin olla monia eri syitä. Vuoden 2017 tutkimus toteutettiin ajankohtana, jolloin kansainväliset rakenteet eivät vaikuttaneet yhtä pysyvästi kuin aikaisemmin: Iso-Britannia oli päättänyt erota EU:sta ja Yhdysvallat alkoi keskittyä omiin intresseihinsä. Kansainvälisten rakenteiden pysyvyys ei ollut enää varma asia. Siksi pohjoismainen yhteistyö saattoi useamman mielestä tuntua tärkeämmältä kansainvälisen kehityksen seurauksena kuin vuonna 2021.

Etenkin Ruotsin, Ahvenanmaan ja Färsaarten asukkaat kokevat yhteistyön tärkeämmäksi kansainvälisen kehityksen seurauksena – ja luku on suurin Ahvenanmaalla, jossa lähes seitsemän kymmenestä on tätä mieltä.



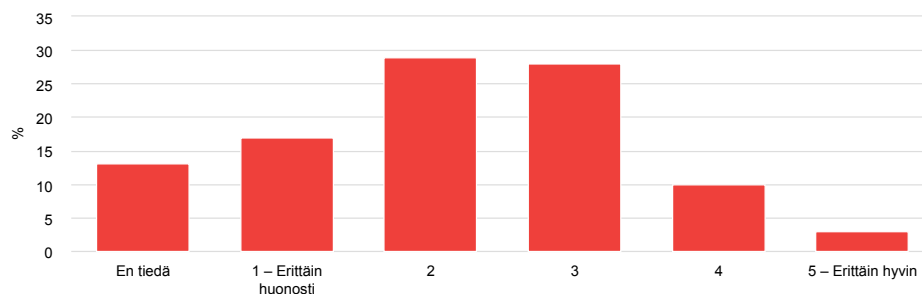
Kuva: Ricky Molloy/norden.org

Vastaajat pettyneitä koronakriisin aikaiseen yhteistyöhön

Tämänvuotisen kyselyn uutena aiheena oli pohjoismainen yhteistyö koronakriisin aikana. Haastattelut toteutettiin touko–heinäkuussa 2021, jolloin Pohjoismaiden rokotusohjelmat olivat käynnissä ja toisaalta osa maahantulorajoituksista oli edelleen voimassa.

Enemmistö Pohjoismaiden väestöstä on sitä mieltä, ettei Pohjoismaiden välinen yhteistyö ole ollut onnistunutta koronapandemian aikana. Katso kaavio 4:

Kaavio 4: Miten hyvin tai huonosti Pohjoismaat ovat mielestäsi tehneet yhteistyötä koronapandemian suhteen? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin huonosti" ja 5 tarkoittaa "Erittäin hyvin".



Vain 13 prosenttia on sitä mieltä, että Pohjoismaat ovat tehneet hyvää tai erittäin hyvää yhteistyötä, ja lähes puolet kokee Pohjoismaiden yhteistyön huonoksi tai erittäin huonoksi.

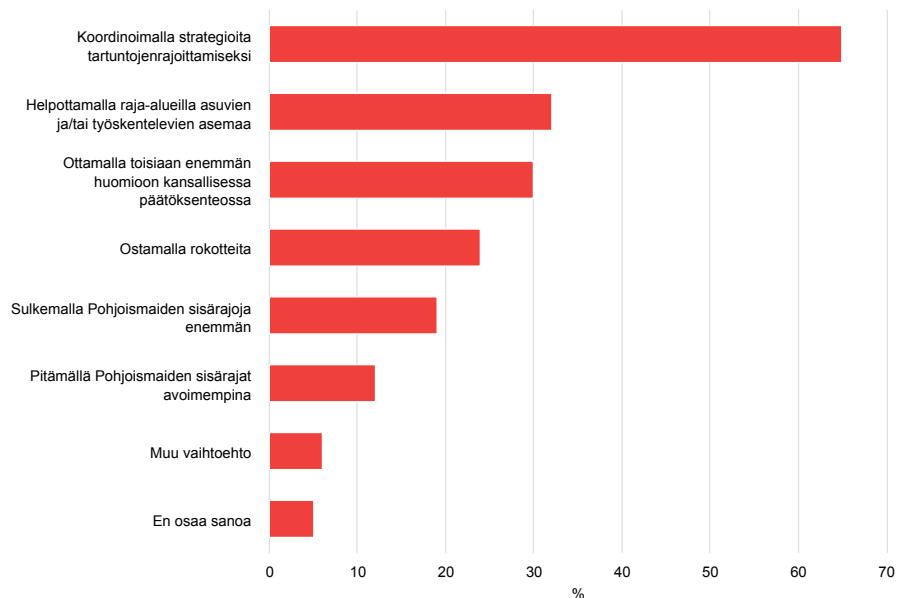
Maiden välillä on suuria eroja siinä, miten onnistuneena yhteistyötä pidetään. Pettymys on suurinta Ruotsissa ja Ahvenanmaalla, jossa 55 ja 66 prosenttia on sitä mieltä, että yhteistyö on ollut huonoa tai erittäin huonoa. Koko Pohjolan väestöstä tätä mieltä on 46 prosenttia.

Grönlantilaiset ovat myönteisimpiä: heistä 60 prosenttia pitää yhteistyötä hyvin tai erittäin hyvin onnistuneena.

Hieman suurempi osuus niistä vastaajista, joilla on säännöllisiä yhteyksiä muihin Pohjoismaihin, pitää yhteistyötä huonosti tai erittäin huonosti onnistuneena – 50 prosenttia verrattuna 44 prosenttiin koko väestöstä.

Yhteistyötä huonona tai erittäin huonona pitäneiltä kysyttiin, millä tavoin Pohjoismaat olisivat voineet tehdä parempaa yhteistyötä. Katso kaavio 5.

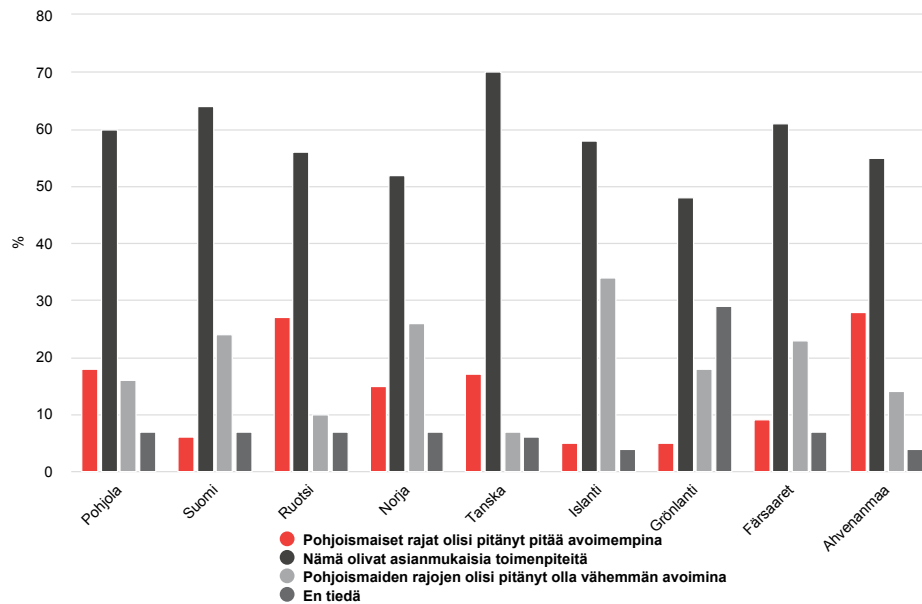
Kaavio 5: Miten Pohjoismaat olisivat mielestäsi voineet tehdä parempaa yhteistyötä koronapandemian hoitamisessa? (Vastaajalla oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)



Useimmat ovat sitä mieltä, että Pohjoismaiden olisi pitänyt koordinoida paremmin strategioitaan tartuntojen rajoittamiseksi.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin pohjoismaalaisten mielipiteitä Pohjoismaiden välillä käyttöön otetuista maahantulorajoituksista koronapandemian aikana. Pohjoismaiden asukkaista useimmat kannattavat rajoituksia. Katso kaavio 6.

Kaavio 6: Koronapandemian aikana Pohjoismaiden välillä on otettu käyttöön useita maahantulorajoituksia, jotka ovat vaikeuttaneet liikkumista Pohjoismaiden rajojen yli. Mitä mieltä olet siitä?

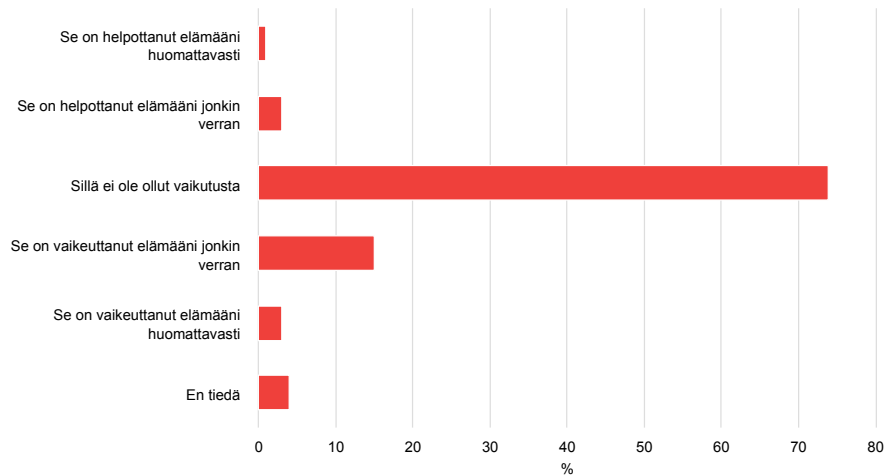


Kuusi kymmenestä pitää maahantulorajoituksia asianmukaisena toimenpiteenä. Rajojen sulkeminen jakaa mielipiteet hyvin tasan: 18 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että rajat olisi pitänyt pitää avoimempina ja 16 prosentin mielestä ne olisi pitänyt pitää tiukemmin kiinni. Ruotsissa ja Ahvenanmaalla on eniten niitä, joiden mielestä rajat olisi pitänyt pitää avoimempina (vajaa kolme kymmenestä), kun taas Islannissa on suurin osuus vastaajista, joiden mielestä rajat olisi pitänyt pitää tiukemmin kiinni (34 prosenttia).

Säännöllisesti muihin Pohjoismaihin yhteyksissä olevista useimmat ovat sitä mieltä, että rajat olisi pitänyt pitää avoimempina. Tästä ryhmästä reilut 25 prosenttia on tätä mieltä, kun taas koko väestöstä näin ajattelee 14 prosenttia.

Pohjoismaalaisten suurelle enemmistölle rajojen ylittämisen vaikeutumisella ei ole ollut suurta merkitystä, kuten kaaviosta 7 näkyy.

Kaavio 7: Missä määrin Pohjoismaiden välisten rajojen ylittämisen vaikeutuminen on vaikuttanut sinuun?



Reilu seitsemän kymmenestä toteaa, ettei rajojen ylittämisen vaikeutuminen ole vaikuttanut heidän elämäänsä. On kuitenkin tärkeää huomata, että 15 prosenttia kokee asian vaikeuttaneen elämäänsä jonkin verran ja 3 prosenttia vastaa kohdanneensa huomattavia vaikeuksia.

Tässäkin Ahvenanmaa erottuu joukosta. Siellä on suurin osuus vastaajista, jotka kokevat elämänsä vaikeutuneen jonkin verran tai huomattavasti (55 prosenttia).

Säännöllisesti muihin Pohjoismaihin yhteyksissä olevista useimmat kokevat, että maahantulorajoitukset ovat vaikeuttaneet heidän elämäänsä jonkin verran tai huomattavasti. Näin vastanneiden osuus on 33 prosenttia verrattuna 9 prosenttiin muun väestön keskuudessa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvosto on tehnyt pandemian aikana useita kyselytutkimuksia Pohjoismaiden raja-alueiden asukkailla. Tulosten perusteella maahantulorajoitukset ovat koetelleet merkittävästi raja-alueita. Esimerkiksi neljä viidestä Pohjoismaiden raja-alueiden asukkaasta ja työntekijästä kokee, että heidän mahdollisuuttaan liikkua rajan yli on rajoitettu voimakkaasti pandemian aikana.¹

Kyselymme mukaan pandemia ei vaikuta useimpien pohjoismaalaisten halukkuuteen liikkua Pohjoismaissa tulevaisuudessa. Kysymykseen siitä, miten koronapandemian aikainen kehitys on vaikuttanut suhtautumiseen muuttaa toiseen Pohjoismaahan, pendelöidä maiden välillä tai harjoittaa liiketoimintaa toisessa Pohjoismassa, reilut kahdeksan kymmenestä vastaa, ettei se ole vaikuttanut heihin tai heillä ole mielipidettä asiasta. Yksi kymmenestä suhtautuu kielteisemmin toiseen Pohjoismaahan muuttamiseen. Vastauksista on nähtävissä, että 16–34-vuotiaista hieman useampi suhtautuu asiaan kielteisemmin kuin muut ikäryhmät.

Useimmat näyttävät uskonan, etteivät maahantulorajoitukset vaikuta kielteisesti Pohjoismaiden väliseen liikkuvuuteen tulevaisuudessa. Vain seitsemän prosenttia ajattelee, että viiden vuoden kuluttua aiempaa harvempi Pohjoismaiden kansalainen asuu, työskentelee tai opiskelee toisessa Pohjoismaassa. Vajaa puolet uskoo tilanteen pysyvän ennallaan.

Skånen lääninhallituksen selvityksestä käy kuitenkin ilmi, että rajatarkastuksilla on kielteinen vaikutus rajat ylittäviin työmarkkinoihin. Vuosina 2015–2016 Ruotsi otti käyttöön rajatarkastukset Tanskasta matkustaville. Tarkastusten takia matkustusaika Malmöstä piteni niin, että 322 000 työpaikalle Tanskassa ei enää ehtinyt tunnissa. Lundista ei puolestaan enää päässyt tunnissa 193 000 työpaikalle Tanskan puolella. Tanskan ja Ruotsin yhteiset työmarkkinat kutistuivat siis julkista liikennettä käyttävän työvoiman osalta rajatarkastusten seurauksena.²

1. [Norden.org:Ristiriiatset koronarajoitukset aiheuttaneet lisahuolta raja-alueilla](https://norden.org/ristiriiatset-koronarajoitukset-aiheuttaneet-lisahuolta-rajaluilla) Julkaistu 14.9.2021.

2. [Skånen lääninhallituksen ruotsinkielinen selvitys tiettyjä henkilöllisyystarkastuksia koskevan asetuksen soveltamisen vaikutuksista \(2016\)](#)



Kuva: Johannes Jansson/norden.org

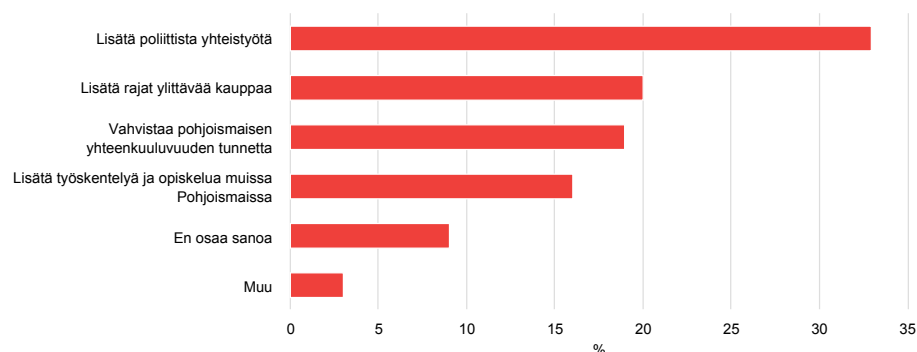
Missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä?

Useat tutkimuksen kysymyksistä koskivat sitä, missä asioissa Pohjoismaiden tulisi tehdä yhteistyötä. Haastatteluissa tiedusteltiin muun muassa, millä alueilla Pohjoismaat voisivat tehdä poliittista yhteistyötä sekä mitkä yhteistyön osa-alueista ovat tärkeimpiä ihmisten arkielämän kannalta.

Vastauksista muodostuvan yleiskuvan perusteella asukkaat toivovat poliittista yhteistyötä turvallisuus- ja ilmastoasioissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vision mukaan Pohjolasta tulee maailman integroitunein alue, ja pohjoismaisen yhteistyön keskeisenä tavoitteena on jo pitkään ollut vahvistaa Pohjoismaiden välistä yhteenkuuluvuutta. Tämän vuoksi pohjoismaalaisilta tiedusteltiin, mitä he pitävät tärkeimpänä yhteistyön kohteena näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kaavio 8: Mitä yhteistyössä on Pohjoismaiden kannalta tärkeintä tiivistää?

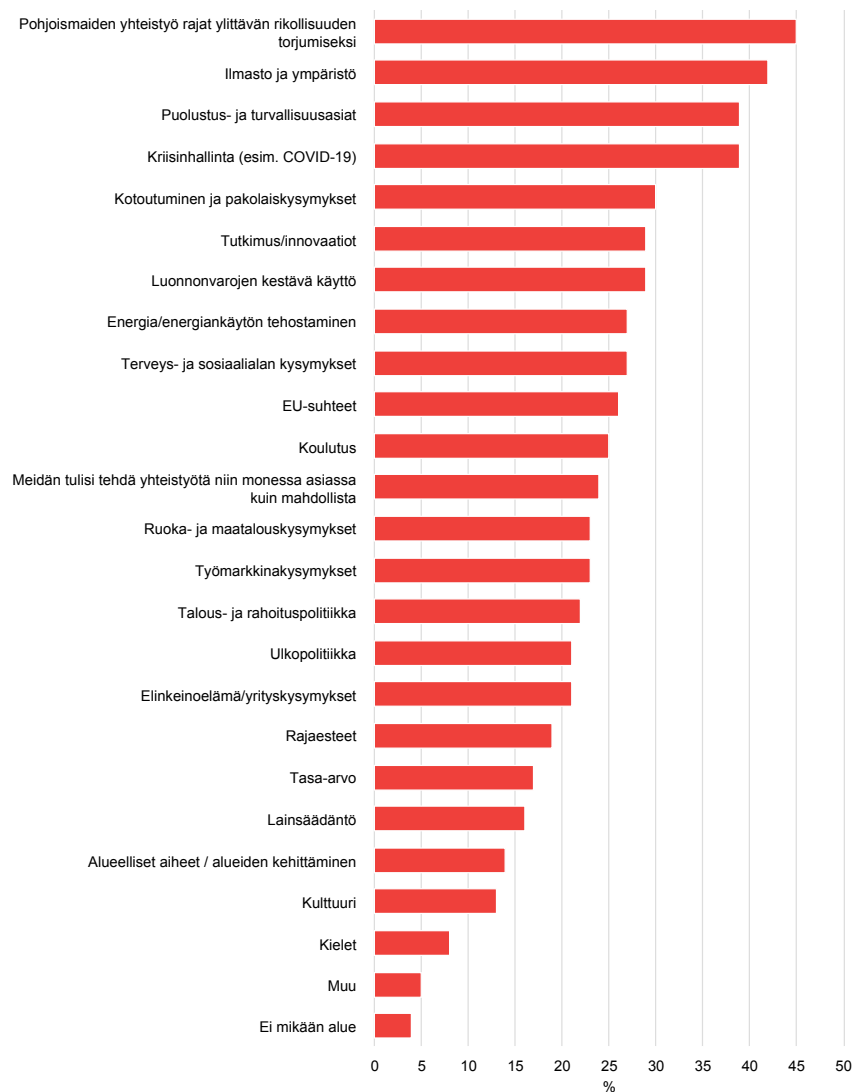


Kolmasosan mielestä Pohjoismaiden suhteita on tärkeintä tiivistää lisäämällä poliittista yhteistyötä. Noin 20 prosenttia kannattaa rajat ylittävän kaupan lisäämistä ja pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamista. Kaikista vähiten kannatusta saa työskentelyn ja opiskelun lisääminen muissa Pohjoismaissa.

Kysymykseen Pohjoismaiden tärkeimmistä poliittisista yhteistyöalueista sai vastata vapaasti ja valita useita vaihtoehtoja. Haastattelija jakoi vastaukset etukäteen määriteltuihin kategorioihin. Vastauksissa on suuria maiden välisiä eroja, mikä voi johtua useista eri tekijöistä. Yksi syy voi olla hieman erilaiset haastattelutavat eri maissa. Sen vuoksi tuloksia tulee tulkita varauksella. Tutustu liitteessä olevaan taulukkoon, josta näkyy vastausten jakautuminen maittain.

Yleisesti tärkeimpänä pidetään Pohjoismaiden rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa.

Kaavio 9: Mieti kaikkia alueita, joilla Pohjoismaissa voidaan tehdä poliittista yhteistyötä. Mitä pidät tärkeimpänä kaikista mahdollisista yhteistyöalueista? Voit valita useita vaihtoehtoja.



Rikollisuuden torjunnan jälkeen tärkeimpinä yhteistyöalueina pidetään ilmastoa ja ympäristöä, puolustus- ja turvallisuusasioita sekä kriisinhallintaa (esim. COVID-19).

Hyvin samantyyppinen kysymys esitettiin vuosina 2017 ja 2019/2020.³ Taulukkoon 3 on koottu näissä kolmessa tutkimuksessa kärkisijoille nousseet viisi yhteistyöaluetta.

Taulukko 3: Viisi tärkeintä yhteistyöaluetta vuosina 2017, 2019/2020 ja 2021

Huomautus: Joidenkin yhteistyöalueiden kuvausta on tiivistetty. Suluissa olevat luvut osoittavat tärkeimpinä pidettyjen yhteistyöalueiden sijoituksen kyseisenä vuonna.

2017	2019/2020	2021
Puolustus ja turvallisuus (1)	Ilmasto ja ympäristö (1)	Rikollisuuden torjunta (1)
Koulutus (2)	Puolustus ja turvallisuus (2)	Ilmasto ja ympäristö (2)
Terveys- ja sosiaaliasiat (3)	Talous- ja rahoituspolitiikka (3)	Puolustus ja turvallisuus (3)
Talous- ja rahoituspolitiikka (4)	Koulutus (4)	Kriisinhallinta (3)
Ilmasto ja ympäristö (4)	Kotoutuminen ja pakolaiskysymykset (4)	Kotoutuminen ja pakolaiskysymykset (5)

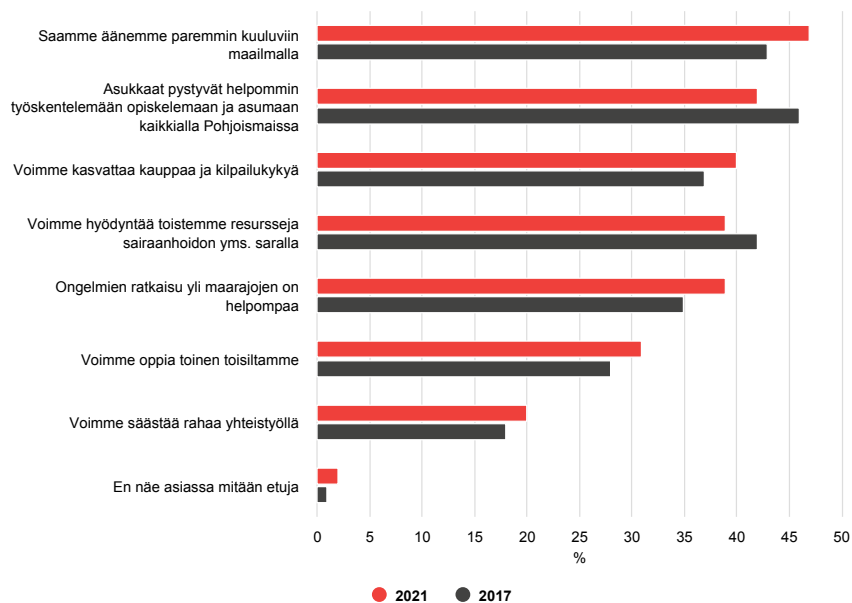
Taulukosta näkyy, että ilmasto ja ympäristö oli vuonna 2017 neljännellä sijalla, nousi vuosina 2019/2020 selväksi ykköseksi ja oli tänä vuonna toisella sijalla. Puolustus- ja turvallisuusasiat ovat olleet kärkikolmikossa kaikissa tutkimuksissa. Vuonna 2021 ensimmäistä kertaa mukaan otettu kriisinhallinta on kolmannella sijalla. Rikollisuuden torjunta oli listan keskivaiheilla vuosina 2017 ja 2019/2020 ja nousi tänä vuonna ensimmäiseksi. Sama vaihtoehto oli kärjessä myös vuoden 2008 tutkimuksessa.⁴ Talous- ja rahoituspolitiikka, koulutus sekä kotoutuminen ja pakolaiskysymykset ovat olleet useina vuosina tärkeimpinä pidettyjen yhteistyöalueiden joukossa.

Tämänvuotisessa tutkimuksessa useimmat nuoret sekä naiset pitivät ilmasto- ja ympäristöyhteistyötä tärkeimpänä. Useammat miehet kuin naiset kokevat puolustus- ja turvallisuusasiat tärkeäksi yhteistyöalueeksi, vaikka se ei olekaan miesten listan kärjessä.

Lisäksi Pohjoismaiden asukailta kysyttiin, mitä he pitävät pohjoismaisen yhteistyön suurimpina etuina. Sama kysymys esitettiin myös vuonna 2017. Vastaajat saivat valita enintään kolme vaihtoehtoa. Katso kaavio 10.

3. Myös vuosina 2017 ja 2019/2020 haastateltavat saivat vastata kysymykseen vapaasti, ja vastaukset jaettiin etukäteen määritettyihin kategorioihin. Vuoden 2021 kyselyyn lisättiin rajaesteet ja kriisinhallinta uusina kategorioina. Kysymykseen lisättiin myös sana "poliittinen" tarkennukseksi siitä, että kysymys koski poliittista yhteistyötä. Muuten kysymys oli sama kuin vuosien 2017 ja 2019/2020 tutkimuksissa.
4. Vuonna 2008 kysymys oli muotoiltu hieman toisin. Vastausvaihtoehtoja oli silloin vähemmän ja vastaaja sai valita vain yhden vaihtoehdon.

Kaavio 10: Mitkä seuraavista ovat mielestäsi pohjoismaisen yhteistyön suurimmat edut? Voit valita korkeintaan kolme vaihtoehtoa.



Vastaajat pitivät suurimpana etuna sitä, että Pohjoismaat saavat äänensä paremmin kuuluviin maailmalla. Tulos eroaa hieman vuoden 2017 kyselystä, jolloin useimmat pitivät suurimpana etuna sitä, että Pohjoismaiden asukkaat pystyvät helpommin työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa.

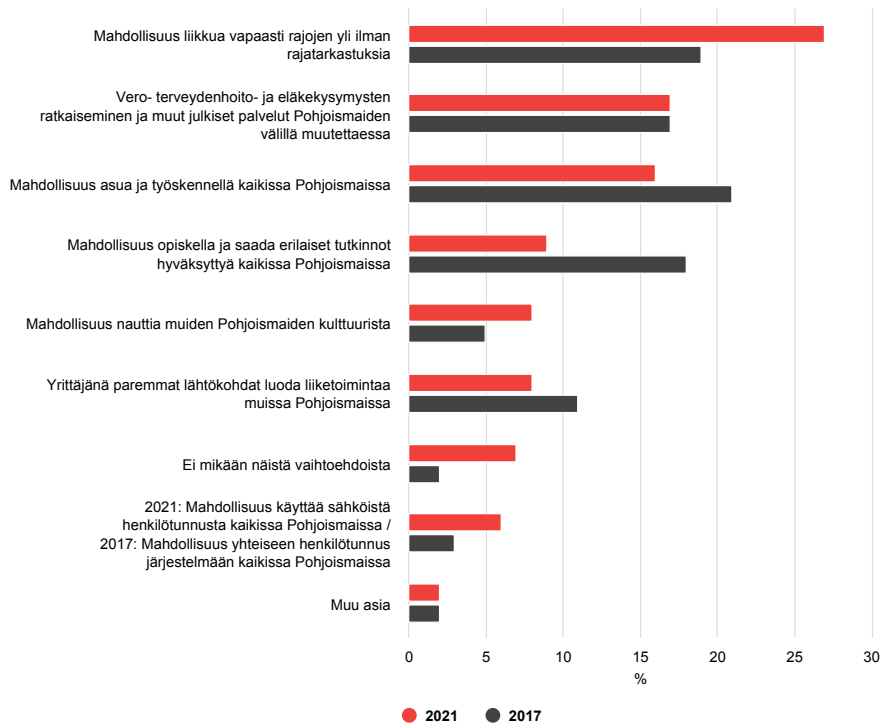
Se, että niin monet painottavat pohjoismaisen äänen kuulumisen tärkeyttä kansainvälisissä yhteyksissä, voi liittyä toiveeseen lisätä yhteistyötä puolustus- ja turvallisuusasioissa sekä ympäristö- ja ilmastoasioissa, joihin liittyy kansainvälinen näkökulma.

Islannin, Ahvenanmaan ja Färsaarten vastaajat erosivat joukosta ilmoittaessaan yhteistyön suurimmiksi eduiksi sen, että maat hyödyntävät toistensa resursseja esimerkiksi sairaanhoidon saralla ja että asukkaat voivat helpommin työskennellä, opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa.

Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin, mitä yhteistyöalueita vastaaja pitää tärkeimpänä omassa arkielämässään. Useimmat valitsivat mahdollisuuden liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia. Sitä pitää tärkeimpänä asiana vajaa kolmasosa vastaajista.

Kaavio 11: Mitä seuraavista pohjoismaisen yhteistyön alueista pidät omassa arkielämässäsi tärkeimpänä? (Vastaaja sai valita vain yhden vaihtoehdon.)

Huomautus: Kysymystä on muokattu hieman vuoden 2017 kyselyyn verrattuna. "Mahdollisuus käyttää sähköistä henkilötunnusta kaikissa Pohjoismaissa" korvasi tämänvuotisessa tutkimuksessa vuonna 2017 mukana olleen vaihtoehdon "Mahdollisuus yhteiseen henkilötunnusjärjestelmään kaikissa Pohjoismaissa". Kyselyn vastausvaihtoehtoon "Vero-, terveydenhoito- ja eläkekysymysten ratkaiseminen ja muut julkiset palvelut Pohjoismaiden välillä muutettaessa" on myös lisätty "tai työskenneltäessä toisessa Pohjoismaassa".



Vuonna 2021 useampi valitsi mahdollisuuden liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia kuin vuonna 2017 – näin vastanneiden osuus kasvoi 19:stä 27 prosenttiin. Rajattoman liikkumisen arvostus on mahdollisesti lisääntynyt sen jälkeen, kun Pohjoismaissa otettiin käyttöön erilaisia maahantulorajoituksia koronapandemian seurauksena. Samalla pienempi osuus vastaajista valitsi mahdollisuuden opiskella ja saada erilaisia tutkintoja hyväksyttyä kaikissa Pohjoismaissa. Vanhempiin ikäpolviin verrattuna useampi nuori pitää sitä luonnollisesti suurimpana etuna – nuorista 15 prosenttia pitää sitä tärkeimpänä alueena.

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan, miten tärkeää Pohjoismaiden välinen yhteistyö on tulevaisuudessa tietyillä yleisalueilla. Vastauksissa sai käyttää asteikkoa 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Ei lainkaan tärkeää" ja 5 tarkoittaa "Erittäin tärkeää". Taulukko 4 sisältää pohjoismaalaisten vastausten keskiarvot.

Taulukko 4: Kuinka tärkeää Pohjoismaiden välinen yhteistyö on tulevaisuudessa seuraavilla alueilla? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Ei lainkaan tärkeää", ja 5 tarkoittaa "Erittäin tärkeää". Taulukko sisältää Pohjoismaiden asukkaiden vastausten keskiarvot. Vaihtoehto "En tiedä" ei ole mukana taulukossa.

Yhteistyö ongelmien ratkaisemiseksi Pohjoismaissa	4,4
Huolehtiminen rajat ylittävstä liikkumisesta ja kaupasta	4,3
Yhteinen ääni maailmalla	4,1
Pohjoismaiden kestävyuden parantaminen	4,1
Pohjoismaisen identiteetin ja Pohjoismaiden välisten siteiden vahvistaminen	4
Pohjoismaiden liittovaltion luominen	2,6

Tulokset osoittavat, että useimmilla yhteistyöalueilla on kansan tuki. Pohjoismaiden liittovaltio saa vähemmän kannatusta, mutta sitä pitää kuitenkin tärkeänä tai erittäin tärkeänä peräti neljäsosa Pohjoismaiden väestöstä.

Vanhempiin ikäpolviin verrattuna nuorista (16–34-vuotiaista) pienempi osuus pitää erittäin tärkeänä yhteistyötä useimmilla alueilla. Tämä vahvistaa ajatusta siitä, etteivät nuoret tue yhteistyötä yhtä innokkaasti. Eri ikäryhmät ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että Pohjoismaiden kestävyyttä tulee parantaa.

Vuonna 2021 Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian maissa sijaitsevat toimistot täyttävät 30 vuotta, minkä vuoksi kyselyssä tiedusteltiin myös, miten tärkeänä vastaajat pitävät hyvää yhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan kanssa. Lähes puolet kokee sen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi.



Kuva: Johannes Jansson/norden.org

Maiden tulokset

Seuraavassa kuvaillaan lyhyesti eri Pohjoismaista saatuja mielenkiintoisia tuloksia. Osiossa käsitellään lähinnä vastauksia, jotka eroavat maiden kokonaistuloksesta.

Verrattaessa eri maiden tuloksia Pohjoismaiden kokonaistuloksiin on tärkeää muistaa, että suurimpien maiden vastaukset vaikuttavat yhteistulokseen eniten. Sen vuoksi esimerkiksi Ruotsin vastaukset vastaavat pitkälti koko Pohjolan tuloksia. Samanaikaisesti Islannin, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin eriävillä tuloksilla on vain pieni vaikutus Pohjoismaiden yhteistulokseen.

Tanska

Vaikka Tanskassa yhtä moni kuin koko Pohjolassa (86 prosenttia) on sitä mieltä, että pitkälle kehittynyt yhteistyö Pohjoismaiden välillä on tärkeää tai erittäin tärkeää, yhteistyön lisääminen saa Tanskassa vähiten kannatusta. Siellä vain 48 prosenttia toivoo enemmän yhteistyötä, kun vastaava luku koko Pohjolassa on 60 prosenttia.

Tanskalaisten mielestä Pohjoismaissa on tärkeintä tiivistää poliittista yhteistyötä (46 prosenttia tanskalaisista, 33 prosenttia kaikista pohjoismaalaisista). Tanskassa on myös eniten niitä, joiden mielestä tulevaisuudessa on erittäin tärkeää tehdä yhteistyötä ongelmien ratkaisemiseksi Pohjoismaissa (65 prosenttia tanskalaisista, 56 prosenttia kaikista pohjoismaalaisista).

Tanskalaiset ovat pitkälti samaa mieltä muiden pohjoismaalaisten kanssa pohjoismaisen yhteistyön toimivuudesta koronapandemian aikana. Seitsemän kymmenestä pitää pandemian aikana käyttöön otettuja maahantulorajoituksia asianmukaisina toimina, mikä on suurin osuus koko Pohjolassa.

Suomi

Vaikka kahdeksan kymmenestä suomalaisesta pitää pitkälle kehittynyttä yhteistyötä Pohjoismaiden välillä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, Suomessa ollaan vähemmän kiinnostuneita siitä kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa 41 prosenttia pitää yhteistyötä erittäin tärkeänä, kun vastaava luku koko Pohjolassa on 57 prosenttia. Sama kuvio on nähtävissä myös muissa vastauksissa. Enemmän pohjoismaista yhteistyötä toivovien osuus (58 prosenttia) on kuitenkin lähellä Pohjoismaiden keskiarvoa.

Muihin Pohjoismaihin verrattuna suomalaiset ovat tyytyväisempiä pohjoismaiseen yhteistyöhön koronakriisin aikana (ainoastaan grönlantilaiset ovat tyytyväisempiä). Vain 10 prosenttia pitää yhteistyötä erittäin huonona verrattuna 17 prosenttiin koko Pohjolassa.

Kysymykseen siitä, mitä pohjoismaisen yhteistyön alueita asukkaat pitävät tärkeimpänä omassa arkielämässään, useimmat suomalaiset valitsevat mahdollisuuden liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia (37 prosenttia). Suomi kuitenkin eroaa muista maista siinä, että maassa ei pahemmin vastusteta maahantulorajoituksia – esimerkiksi vain kuusi prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että Pohjoismaiden väliset rajat olisi pitänyt pitää avoimempina.

Islanti

Islantilaiset tukevat pohjoismaista yhteistyötä. Jopa seitsemän kymmenestä on sitä mieltä, että pitkälle kehittynyt yhteistyö Pohjoismaiden välillä on erittäin tärkeää. Osuus on Pohjoismaiden toiseksi suurin Ahvenanmaan jälkeen.

Mahdollisuus opiskella ja työskennellä muissa Pohjoismaissa on keskeinen useille islantilaisille. Esimerkiksi 64 prosenttia pitää yhteistyön suurimpana etuna sitä, että asukkaat pystyvät työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa. Vastaava luku koko Pohjolassa on 42 prosenttia.

Islantilaiset suhtautuvat kaikista kielteisimmin koronakriisin aikaiseen pohjoismaiseen yhteistyöhön. Lähes neljäsosa pitää sitä erittäin huonona. Islantilaiset eivät kuitenkaan vastusta maahantulorajoituksia. Vain viisi prosenttia on sitä mieltä, että Pohjoismaiden rajat olisi pitänyt pitää avoimempina, ja kolmasosan mielestä rajojen olisi pitänyt olla tiukemmin kiinni.

Norja

Norjassa suunnilleen yhtä moni kuin koko Pohjolassa pitää pitkälle kehittynyttä yhteistyötä Pohjoismaiden välillä tärkeänä. Norjassa hieman harvempi, 52 prosenttia vastaajista, toivoo enemmän yhteistyötä verrattuna 60 prosenttiin koko Pohjolassa.

Koko Pohjolaan (45 prosenttia) verrattuna Norjassa useampi (53 prosenttia) pitää erittäin tärkeänä Pohjoismaiden yhteisen äänen kuulumista maailmalla. Norjassa on myös suurempi osuus vastaajista, joiden mielestä pohjoismaisen yhteistyön suurimpiin etuihin kuuluu se, että Pohjoismaat voivat oppia asioita toisiltaan.

Norjassa suhtautuminen Pohjoismaiden yhteistyöhön koronakriisin aikana on myönteisempää kuin koko Pohjolassa. Maassa 22 prosenttia pitää yhteistyötä hyvin tai erittäin hyvin onnistuneena, kun vastaava luku koko Pohjolassa on 13 prosenttia.

Ruotsi

Ruotsissa 66 prosenttia pitää yhteistyötä erittäin tärkeänä, kun taas koko Pohjolassa sitä mieltä on 57 prosenttia. Hieman yli seitsemän kymmenestä toivoo myös enemmän yhteistyötä, mikä on toiseksi suurin luku koko Pohjolassa.

Ruotsalaiset ovat kuitenkin kaikista pettyneimpiä Pohjoismaiden koronakriisin aikana tekemään yhteistyöhön, ja 55 prosenttia pitää sitä huonona tai erittäin huonona. Ruotsalaisista 75 prosenttia on sitä mieltä, että Pohjoismaiden olisi pitänyt koordinoida strategioitaan paremmin tartuntojen rajoittamiseksi. Osuus on Pohjoismaiden toiseksi suurin Ahvenanmaan jälkeen.

Vaikka Ruotsissakin moni tukee Pohjoismaiden välisiä maahantulorajoituksia, 27 prosentin mielestä Pohjoismaiden rajat olisi pitänyt pitää avoimempina. Tätä mieltä olevien osuus on suurempi vain Ahvenanmaalla.

Färssaaret

Likimain yhtä moni Färssaarilla kuin muuallakin Pohjolassa pitää yhteistyötä tärkeänä ja toivoo sitä enemmän. Hieman suurempi osuus färssaarelaisista on sitä mieltä, että viime vuosien kansainvälinen kehitys on tehnyt yhteistyöstä entistä tärkeämpää – näin ajattelee 65 prosenttia vastaajista, kun vastaava luku koko Pohjolassa on 55 prosenttia.

Färssaarilla on suurin osuus vastaajista, jotka pitävät yhtenä pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmistä eduista mahdollisuutta hyödyntää muiden Pohjoismaiden resursseja esimerkiksi sairaanhoidon saralla. Jopa kahdeksan kymmenestä on tätä mieltä. Se on kaksi kertaa enemmän kuin Pohjoismaissa keskimäärin. Färssaarelaiset pitävät tärkeänä myös mahdollisuutta työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa. Vajaa seitsemän kymmenestä pitää tätä yhtenä pohjoismaisen yhteistyön suurimmista eduista, mikä on suurin vastaajien osuus kaikkia Pohjoismaita verrattaessa.

Grönlanti

Grönlannissa vajaa neljä kymmenestä pitää pitkälle kehittynyttä yhteistyötä Pohjoismaiden välillä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Osuus on pieni verrattuna koko Pohjolan väestöön, josta lähes yhdeksän kymmenestä ajattelee näin. Myös muista vastauksista on nähtävissä, etteivät grönlantilaiset ole yhtä kiinnostuneita yhteistyöstä. Grönlantilaisista kuitenkin suunnilleen yhtä moni (56 prosenttia) kuin kaikista pohjoismaalaisista toivoo enemmän yhteistyötä.

Grönlantilaisten mielestä yhteistyön suurimpiin etuihin kuuluu mahdollisuus työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa.

Muista Pohjoismaista eroten kuusi kymmenestä grönlantilaisesta on sitä mieltä, että Pohjoismaiden yhteistyö koronapandemian aikana on ollut onnistunutta tai erittäin onnistunutta. Koko Pohjolassa samaa mieltä on vain yksi kymmenestä.

Ahvenanmaa

Pohjoismainen yhteistyö on tärkeää Ahvenanmaalla. Siellä on Pohjoismaiden suurin osuus vastaajista, joiden mielestä pitkälle kehittynyt yhteistyö on erittäin tärkeää (74 prosenttia) ja jotka toivovat enemmän yhteistyötä (77 prosenttia).

Ahvenanmaalaisten mukaan pohjoismaisen yhteistyön suurimpia etuja ovat maiden mahdollisuus hyödyntää toistensa resursseja (esimerkiksi sairaaloita) sekä mahdollisuus työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa.

Ahvenanmaalla on eniten niitä, joiden mielestä Pohjoismaiden pandemian aikainen yhteistyö on ollut huonoa tai erittäin huonoa (66 prosenttia). Kun kyselyssä tiedusteltiin, miten Pohjoismaat olisivat voineet tehdä parempaa yhteistyötä, 80 prosenttia ahvenanmaalaisista vastasi, että maiden olisi pitänyt koordinoida strategioitansa tartuntojen rajoittamiseksi.

Ahvenanmaalla on suurin osuus vastaajista, joiden mielestä Pohjoismaiden sisärajojen olisi pitänyt pysyä avoimempina pandemian aikana. Lähes yksi kolmesta ahvenanmaalaisesta ajattelee näin.



Kuva: Simon Paulin/imagebank.sweden.se

Päätelmät

Kyselyyn vastasi yhteensä 3 400 henkilöä kaikista Pohjoismaista. Monet kysymyksistä on esitetty myös aiemmin, minkä ansiosta on mahdollista seurata pitkän aikavälin kehitystä.

Pohjoismaisella yhteistyöllä vankka tuki – pandemian aikainen yhteistyö pettymys

Pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan vankka tuki. Useimmat pohjoismaalaiset pitävät Pohjoismaiden välistä pitkälle kehittynyttä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, ja reilu puolet toivoo enemmän yhteistyötä. Lähes kukaan ei toivo yhteistyön vähentämistä.

Samanaikaisesti on kuitenkin nähtävissä, että yhteistyön tuki on vähentynyt hieman vuoteen 2017 verrattuna. Vähän harvempi on nyt sitä mieltä, että pohjoismainen yhteistyö on tärkeää tai erittäin tärkeää. Vuonna 2017 yhteensä 68 prosenttia toivoi enemmän yhteistyötä, ja vuonna 2021 vastaava luku on laskenut 60 prosenttiin.

Monet ovat pettyneitä pohjoismaiseen yhteistyöhön pandemian aikana. Lähes puolet pitää pandemian aikaista yhteistyötä huonona tai erittäin huonona. Heistä 65 prosenttia on sitä mieltä, että Pohjoismaiden olisi pitänyt koordinoida strategioitaan paremmin tartuntojen rajoittamiseksi.

Useimmat pohjoismaalaiset tukevat eri puolilla käyttöön otettuja maahantulorajoituksia. Kuusi kymmenestä pitää niitä asianmukaisina toimenpiteinä. Rajojen sulkeminen jakaa mielipiteet hyvin tasan: 18 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että rajat olisi pitänyt pitää avoimempina ja 16 prosentin mielestä ne olisi pitänyt pitää entistä tiukemmin kiinni. Toisaalta tutkimus osoittaa, että monet arvostavat mahdollisuutta liikkua ja muuttaa vapaasti kaikissa Pohjoismaissa. Monet ovat siis hyväksyneet sen, että erittäin tärkeänä pidettyä Pohjoismaiden välistä vapaata liikkuvuutta on rajoitettu.

Useimmat vastaavat, ettei Pohjoismaiden sisärajojen ylittämisen vaikeutuminen pandemian

aikana ole vaikuttanut heihin. Toisaalta 15 prosenttia on sitä mieltä, että se on vaikeuttanut heidän elämäänsä jonkin verran ja kolme prosenttia toteaa, että se on vaikeuttanut elämää huomattavasti.

Turvallisuus- ja ilmastoasiat

Pohjoismaiden asukkaiden mukaan pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpiä alueita ovat rikollisuuden torjunta, ilmasto ja ympäristö, puolustus ja turvallisuus sekä kriisinhallinta. (Tutkimusmenetelmän vuoksi tämänvuotisen selvityksen tuloksiin on syytä suhtautua pienellä varauksella.) Sama kysymys on esitetty kolme kertaa viiden viime vuoden aikana, ja osa aiheista on säilyttänyt suosionsa. Ilmasto ja ympäristö sekä puolustus- ja turvallisuusasiat olivat luettelon kärjessä myös vuosina 2017 ja 2019/2020. Rikollisuuden torjunta oli kärkisijoilla vuoden 2008 tutkimuksessa, joka sisälsi samantyyppisen kysymyksen.

Tämänvuotisessa tutkimuksessa oli uutena vastausvaihtoehtona myös kriisinhallinta.

Syy siihen, miksi monet pohjoismaalaiset toivovat poliittista yhteistyötä turvallisuus- ja ilmastoasioissa, saattaa olla viime vuosien ilmastokriisi, koronapandemia sekä kansainvälisen yhteistyön turbulenssi (vaikka hieman harvempi onkin sitä mieltä, että viime vuosien kansainvälinen kehitys on tehnyt yhteistyöstä tärkeämpää).

Pohjoismaiden vision mukaan Pohjolasta tulee maailman integroitunein alue, ja sen valossa onkin mielenkiintoista, että poliittista yhteistyötä pidetään tärkeimpänä keinona lähentää Pohjoismaita. Pohjoismaiden asukkaiden mukaan se on tärkeämpää kuin vahvistaa pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden tunnetta tai lisätä rajat ylittävää kauppaa tai työskentelyä ja opiskelua muissa Pohjoismaissa.

Eri väestöryhmien välisiä eroja

Ikäryhmien ja sukupuolten välisiä eroja tarkasteltaessa voidaan havaita, että vaikka nuoret tukevat pohjoismaista yhteistyötä, he eivät ole siitä yhtä innostuneita kuin vanhemmat ikäryhmät. Tämä vastaa aiempien tutkimusten tuloksia. Entistä useammat nuoret sekä naiset ovat sitä mieltä, että ilmasto ja ympäristö kuuluvat tärkeimpiin yhteistyöalueisiin.

Hieman alle 40 prosentilla väestöstä on säännöllisiä yhteyksiä muihin Pohjoismaihin, mikä useimpien kohdalla tarkoittaa matkustamista usein muihin Pohjoismaihin. Tämä ryhmä tukee yleisesti hieman enemmän pohjoismaista yhteistyötä ja suhtautuu hieman kriittisemmin maahantulorajoituksiin.

Liite 1: Pohjoismaiden yhteenlasketut ja eri maiden vastaukset

1. Tutkimuksessa selvitetään Pohjoismaita ja pohjoismaista yhteistyötä koskevia näkemyksiä. Kuinka tärkeää pitkälle kehittynyt yhteistyö Pohjoismaiden välillä sinusta on? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Ei lainkaan tärkeää" ja 5 tarkoittaa "Erittäin tärkeää".

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	1 %	0 %	13 %	0 %
2	1 %	1 %	2 %	1 %	2 %	0 %	2 %	4 %	1 %
3	9 %	10 %	13 %	4 %	9 %	6 %	11 %	28 %	3 %
4	29 %	30 %	39 %	24 %	28 %	24 %	27 %	15 %	21 %
5 Erittäin tärkeää	57 %	57 %	41 %	70 %	58 %	66 %	60 %	22 %	74 %
En osaa sanoa	3 %	2 %	5 %	0 %	3 %	4 %	0 %	18 %	1 %

2. Viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö on minusta...

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Entistä tärkeämpää	55 %	51 %	54 %	55 %	51 %	61 %	65 %	43 %	69 %
Ei eroa aikaisempaan	31 %	37 %	36 %	31 %	34 %	23 %	24 %	35 %	23 %
Vähemmän tärkeää	5 %	5 %	3 %	5 %	8 %	5 %	6 %	6 %	3 %
En osaa sanoa	9 %	8 %	7 %	8 %	8 %	11 %	5 %	17 %	5 %

3. Haluaisitko nähdä enemmän vai vähemmän yhteistyötä Pohjoismaiden välillä vai onko nykyinen taso hyvä?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Enemmän yhteistyötä	60 %	48 %	58 %	54 %	52 %	73 %	56 %	56 %	77 %
Tilanne on hyvä nykyisellään	32 %	46 %	35 %	40 %	39 %	18 %	40 %	18 %	20 %
Vähemmän yhteistyötä	1 %	0 %	1 %	1 %	3 %	1 %	1 %	2 %	0 %
En osaa sanoa	7 %	6 %	6 %	4 %	6 %	8 %	3 %	24 %	3 %

4. Mitä yhteistyössä on Pohjoismaiden kannalta tärkeintä tiivistää?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Lisätä poliittista yhteistyötä	33%	46%	20%	23%	26%	36%	29%	18%	34%
Lisätä rajat ylittävää kauppaa	20%	14%	24%	11%	27%	17%	17%	18%	21%
Vahvistaa pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden tunnetta	19%	12%	20%	4%	21%	22%	11%	6%	11%
Lisätä työskentelyä ja opiskelua muissa Pohjoismaissa	16%	13%	23%	31%	14%	15%	36%	25%	21%
En osaa sanoa	9%	9%	10%	6%	10%	7%	4%	29%	3%
Muu	3%	6%	3%	26%	2%	2%	4%	4%	10%

5. Kuinka tärkeää Pohjoismaiden välinen yhteistyö on tulevaisuudessa seuraavilla alueilla?

Rajat ylittävästä liikkumisesta ja kaupasta huolehtiminen

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	1%	1%	1%	1%	3%	0%	1%	13%	0%
2	2%	2%	2%	3%	3%	1%	2%	2%	1%
3	13%	13%	13%	13%	18%	9%	12%	8%	12%
4	33%	34%	37%	38%	30%	32%	36%	16%	24%
5 Erittäin tärkeää	48%	48%	43%	44%	42%	54%	48%	48%	62%
En tiedä	3%	2%	3%	0%	4%	4%	1%	13%	1%

Saamme äänemme paremmin kuuluviin maailmalla

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	2%	1%	3%	1%	1%	3%	1%	2%	1%
2	4%	3%	8%	1%	3%	4%	2%	12%	3%
3	16%	12%	26%	4%	11%	16%	12%	11%	16%
4	29%	22%	38%	23%	28%	29%	26%	15%	34%
5 Erittäin tärkeää	45%	60%	22%	69%	53%	44%	59%	46%	46%
En tiedä	3%	1%	4%	1%	4%	3%	0%	13%	1%

Ongelmien ratkaisu yli maaraajojen on helpompaa

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	2%	0%
2	2%	0%	3%	4%	3%	1%	3%	3%	1%
3	8%	7%	12%	10%	8%	7%	13%	17%	6%
4	30%	25%	39%	24%	27%	30%	27%	23%	28%
5 Erittäin tärkeää	56%	65%	42%	60%	57%	59%	57%	41%	63%
En tiedä	3%	2%	3%	0%	4%	2%	0%	14%	1%

Pohjoismaisen identiteetin ja Pohjoismaiden välisten siteiden vahvistaminen

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	2%	4%	1%	2%	1%	3%	1%	3%	1%
2	5%	7%	4%	6%	4%	6%	7%	1%	4%
3	20%	21%	22%	14%	16%	20%	15%	8%	16%
4	30%	28%	38%	30%	29%	28%	23%	27%	30%
5 Erittäin tärkeää	39%	39%	31%	47%	46%	39%	53%	48%	49%
En tiedä	4%	2%	4%	1%	5%	4%	1%	13%	1%

Pohjoismaiden liittovaltion luominen

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	28%	40%	27%	35%	21%	27%	26%	22%	25%
2	18%	19%	20%	11%	15%	20%	18%	4%	18%
3	20%	20%	21%	18%	20%	21%	21%	13%	25%
4	13%	8%	15%	15%	18%	12%	13%	13%	12%
5 Erittäin tärkeää	11%	7%	9%	17%	16%	11%	17%	33%	12%
En tiedä	9%	6%	8%	4%	10%	11%	6%	14%	8%

Pohjoismaiden kestävyuden parantaminen

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	3%	3%	1%	3%	4%	2%	1%	3%	3%
2	4%	3%	3%	6%	5%	5%	2%	1%	3%
3	16%	15%	17%	14%	14%	18%	14%	8%	11%
4	29%	24%	39%	33%	28%	25%	19%	13%	27%
5 Erittäin tärkeää	44%	52%	34%	43%	43%	45%	60%	59%	56%
En tiedä	5%	2%	5%	2%	6%	5%	2%	15%	1%

6. Mitkä seuraavista ovat mielestäsi pohjoismaisen yhteistyön suurimmat edut? Voit valita korkeintaan kolme vaihtoehtoa.

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Saamme äänemme paremmin kuuluviin maailmalla	47%	43%	44%	46%	49%	49%	39%	20%	34%
Asukkaat pystyvät helpommin työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa	42%	40%	40%	64%	33%	49%	67%	30%	53%
Voimme kasvattaa kauppaa ja kilpailukykyä	40%	36%	47%	28%	34%	43%	30%	28%	31%
Voimme hyödyntää toistemme resursseja sairaanhoidon yms. saralla sairaanhoidon	39%	43%	35%	57%	33%	42%	79%	23%	58%
Ongelmien ratkaisu yli maarajojen on helpompaa	39%	31%	33%	26%	41%	45%	22%	14%	30%
Voimme oppia toinen toisiltamme	31%	30%	29%	31%	37%	29%	32%	25%	20%
Voimme säästää rahaa yhteistyöllä	20%	13%	28%	14%	22%	20%	11%	22%	17%
En näe asiassa mitään etuja	2%	2%	3%	1%	3%	1%	1%	25%	0%

7. Mieti kaikkia alueita, joilla Pohjoismaissa voidaan tehdä poliittista yhteistyötä. Mitä pidät tärkeimpänä kaikista mahdollisista yhteistyöalueista? Voit valita useita vaihtoehtoja.

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Pohjoismaiden yhteistyö rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi	45 %	5 %	53 %	3 %	53 %	62 %	16 %	11 %	72 %
Ilmasto ja ympäristö	42 %	34 %	39 %	12 %	38 %	51 %	31 %	13 %	69 %
Puolustus- ja turvallisuusasiat	39 %	9 %	51 %	6 %	40 %	50 %	24 %	11 %	63 %
Kriisinhallinta (esim. COVID-19)	39 %	7 %	45 %	2 %	43 %	52 %	23 %	23 %	65 %
Kotoutuminen ja pakolaiskysymykset	30 %	11 %	28 %	4 %	30 %	43 %	14 %	7 %	51 %
Tutkimus/innovaatiot	29 %	7 %	32 %	11 %	38 %	37 %	27 %	31 %	62 %
Luonnonvarojen kestävä käyttö	29 %	7 %	37 %	9 %	33 %	36 %	26 %	14 %	63 %
Energia/ energiankäytön tehostaminen	27 %	5 %	31 %	5 %	29 %	39 %	18 %	12 %	57 %
Terveys- ja sosiaalialan kysymykset	27 %	15 %	29 %	29 %	37 %	28 %	34 %	11 %	68 %
EU-suhteet	26 %	4 %	35 %	1 %	30 %	34 %	19 %	7 %	59 %
Koulutus	25 %	16 %	28 %	39 %	30 %	26 %	54 %	42 %	76 %
Meidän tulisi tehdä yhteistyötä niin monessa asiassa kuin mahdollista	24 %	9 %	26 %	18 %	23 %	33 %	26 %	15 %	61 %
Ruoka- ja maatalouskysymykset	23 %	2 %	27 %	2 %	32 %	30 %	16 %	8 %	56 %
Työmarkkinakysymykset	23 %	7 %	23 %	10 %	28 %	29 %	25 %	8 %	63 %
Talous- ja rahoituspolitiikka	22 %	15 %	23 %	5 %	31 %	22 %	16 %	11 %	55 %
Ulkopolitiikka	21 %	7 %	20 %	10 %	33 %	24 %	19 %	2 %	53 %
Elinkeinoelämä /yrityskysymykset	21 %	6 %	26 %	9 %	23 %	26 %	44 %	13 %	59 %
Rajaesteet	19 %	5 %	26 %	2 %	26 %	20 %	21 %	9 %	47 %
Tasa-arvo	17 %	5 %	24 %	5 %	19 %	20 %	21 %	17 %	59 %
Lainsäädäntöyhteistyö	16 %	4 %	18 %	2 %	21 %	20 %	11 %	11 %	45 %
Alueelliset aiheet / alueiden kehittäminen	14 %	1 %	17 %	1 %	19 %	18 %	13 %	5 %	34 %
Kulttuuri	13 %	5 %	21 %	7 %	17 %	12 %	22 %	22 %	44 %
Kieli	8 %	2 %	9 %	3 %	14 %	7 %	11 %	31 %	47 %
Muu	5 %	17 %	1 %	37 %	1 %	1 %	30 %	9 %	3 %
Ei mikään alue	4 %	7 %	3 %	12 %	3 %	2 %	3 %	17 %	0 %

Huomautus: Vastauksissa on suuria maiden välisiä eroja, mikä voi johtua useista eri tekijöistä. Yksi syy voi olla hieman erilaiset haastattelutavat eri maissa. Sen vuoksi tuloksia tulee tulkita varauksella.

8. Mitä seuraavista pohjoismaisen yhteistyön alueista pidät omassa arkielämässäsi tärkeimpänä? (Vastaja sai valita vain yhden vaihtoehdon.)

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Mahdollisuus liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia	27 %	23 %	37 %	12 %	23 %	26 %	12 %	5 %	21 %
Vero-, terveydenhoito-, ja eläkekysymysten ratkaiseminen ja muut julkiset palvelut Pohjoismaiden välillä muutettaessa tai työskenneltäessä toisessa Pohjoismaassa	17 %	13 %	12 %	11 %	20 %	21 %	21 %	5 %	23 %
Mahdollisuus asua ja työskennellä kaikissa Pohjoismaissa	16 %	17 %	16 %	33 %	13 %	16 %	18 %	10 %	14 %
Mahdollisuus opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksyttyä kaikissa Pohjoismaissa	9 %	17 %	6 %	24 %	8 %	5 %	26 %	18 %	25 %
Yrittäjänä paremmat lähtökohdat luoda liiketoimintaa muissa Pohjoismaissa	8 %	13 %	5 %	3 %	10 %	7 %	7 %	8 %	3 %
Mahdollisuus nauttia muiden Pohjoismaiden kulttuurista	8 %	6 %	10 %	4 %	7 %	7 %	1 %	17 %	1 %
Ei mikään näistä vaihtoehdoista	7 %	5 %	8 %	2 %	8 %	9 %	2 %	7 %	2 %
Mahdollisuus käyttää sähköistä henkilötunnusta kaikissa Pohjoismaissa	6 %	4 %	5 %	7 %	10 %	7 %	8 %	1 %	8 %
Muu asia	2 %	3 %	2 %	4 %	1 %	2 %	4 %	30 %	2 %

9. Miten hyvin tai huonosti Pohjoismaat ovat mielestäsi tehneet yhteistyötä koronapandemian suhteen? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Erittäin huonosti" ja 5 tarkoittaa "Erittäin hyvin".

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Erittäin huonosti	17 %	19 %	10 %	24 %	11 %	22 %	17 %	4 %	29 %
2	29 %	31 %	26 %	24 %	25 %	32 %	26 %	7 %	37 %
3	28 %	32 %	33 %	31 %	32 %	21 %	30 %	15 %	24 %
4	10 %	7 %	16 %	10 %	16 %	5 %	13 %	17 %	5 %
5 Erittäin hyvin	3 %	3 %	3 %	6 %	6 %	2 %	8 %	43 %	1 %
En osaa sanoa	13 %	8 %	12 %	4 %	10 %	17 %	6 %	14 %	4 %

10. Mikäli haastateltu valitsi vaihtoehdot 1–2 kysymykseen 9: Miten Pohjoismaat olisivat mielestäsi voineet tehdä parempaa yhteistyötä koronapandemian hoitamisessa? (Vastaajalla oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Koordinoimalla strategioita tartuntojen rajoittamiseksi	65 %	54 %	66 %	43 %	57 %	75 %	71 %	35 %	80 %
Helpottamalla raja-alueilla asuvien ja/tai työskentelevien asemaa	32 %	11 %	21 %	4 %	38 %	46 %	26 %	5 %	51 %
Ottamalla toisiaan enemmän huomioon kansallisessa päätöksenteossa	30 %	16 %	22 %	2 %	33 %	41 %	31 %	17 %	60 %
Ostamalla rokotteita	24 %	12 %	27 %	15 %	31 %	27 %	26 %	15 %	30 %
Sulkemalla Pohjoismaiden sisärajoja enemmän	19 %	6 %	43 %	9 %	28 %	16 %	29 %	27 %	15 %
Pitämällä Pohjoismaiden sisärajat avoimempina	12 %	6 %	4 %	0 %	16 %	17 %	5 %	8 %	27 %
Muu	6 %	18 %	0 %	35 %	2 %	1 %	17 %	2 %	6 %
En osaa sanoa	5 %	16 %	3 %	12 %	2 %	1 %	7 %	22 %	2 %

11. Mikäli haastateltu valitsi vaihtoehdot 4–5 kysymykseen 9: Miten Pohjoismaat ovat mielestäsi tehneet hyvää yhteistyötä koronapandemian hoitamisessa? (Vastaajalla oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.)

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Pitämällä Pohjoismaiden sisärajat mahdollisimman avoimina	28 %	12 %	49 %	5 %	29 %	40 %	28 %	17 %	29 %
Koordinoimalla strategioita tartuntojen rajoittamiseksi	26 %	16 %	33 %	4 %	30 %	39 %	38 %	30 %	40 %
Ottamalla toisiaan huomioon kansallisessa päätöksenteossa	22 %	15 %	19 %	4 %	30 %	33 %	32 %	12 %	31 %
Helpottamalla raja-alueilla asuvien ja/tai työskentelevien asemaa mahdollisimman paljon	20 %	9 %	29 %	1 %	28 %	30 %	6 %	7 %	11 %
Ostamalla rokotteita	19 %	7 %	34 %	32 %	30 %	12 %	29 %	18 %	56 %
Pitämällä Pohjoismaiden sisärajat mahdollisimman avoimina	11 %	7 %	15 %	2 %	16 %	11 %	7 %	11 %	11 %
Muu	11 %	25 %	1 %	47 %	1 %	2 %	17 %	6 %	0 %
En osaa sanoa	18 %	34 %	4 %	13 %	5 %	19 %	12 %	26 %	0 %

12. Koronapandemian aikana Pohjoismaiden välillä on otettu käyttöön useita maahantulorajoituksia, jotka ovat vaikeuttaneet liikkumista Pohjoismaiden rajojen yli. Mitä mieltä olet siitä?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Pohjoismaiden rajat olisi pitänyt pitää avoimempina	18 %	17 %	6 %	5 %	15 %	27 %	9 %	5 %	28 %
Nämä olivat asianmukaisia toimenpiteitä	60 %	70 %	64 %	58 %	52 %	56 %	61 %	48 %	55 %
Pohjoismaiden rajojen olisi pitänyt olla vähemmän avoimina	16 %	7 %	24 %	34 %	26 %	10 %	23 %	18 %	14 %
En osaa sanoa	7 %	6 %	7 %	4 %	7 %	7 %	7 %	29 %	4 %

13. Missä määrin Pohjoismaiden välisten rajojen ylittämisen vaikeutuminen on vaikuttanut sinuun?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Se on helpottanut elämäni huomattavasti	1 %	0 %	1 %	1 %	3 %	1 %	1 %	20 %	1 %
Se on helpottanut elämäni jonkin verran	3 %	1 %	5 %	2 %	6 %	1 %	1 %	8 %	0 %
Sillä ei ole ollut vaikutusta	74 %	76 %	82 %	77 %	66 %	75 %	58 %	45 %	43 %
Se on vaikeuttanut elämäni jonkin verran	15 %	18 %	8 %	12 %	16 %	16 %	35 %	10 %	36 %
Se on vaikeuttanut elämäni huomattavasti	3 %	5 %	2 %	7 %	4 %	2 %	5 %	3 %	19 %
En osaa sanoa	4 %	2 %	3 %	1 %	5 %	6 %	1 %	15 %	1 %

14. Kuinka koronapandemian aikainen kehitys on vaikuttanut suhtautumiseesi toiseen Pohjoismaahan muuttamiseen, maiden välillä sukkuloimiseen tai yritystoimintaan toisessa Pohjoismaassa?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Suhtautumiseni on muuttunut myönteisemmäksi	4 %	3 %	6 %	9 %	6 %	3 %	8 %	22 %	1 %
Suhtautumiseni on muuttunut kielteisemmäksi	11 %	6 %	16 %	6 %	13 %	9 %	9 %	4 %	11 %
Se ei ole vaikuttanut minuun	67 %	70 %	68 %	66 %	60 %	68 %	58 %	44 %	65 %
Minulla ei ole mielipidettä siitä	15 %	19 %	7 %	18 %	14 %	17 %	23 %	9 %	21 %
En osaa sanoa	4 %	3 %	3 %	1 %	6 %	4 %	2 %	20 %	3 %

15. Uskotko, että viiden vuoden kuluttua on enemmän vai vähemmän toisessa Pohjoismaassa asuvia, työskenteleviä tai opiskelevia Pohjoismaiden kansalaisia?

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Enemmän	44 %	58 %	24 %	63 %	30 %	53 %	58 %	53 %	71 %
Ei muutosta	32 %	25 %	46 %	27 %	38 %	25 %	22 %	17 %	20 %
Vähemmän	7 %	6 %	7 %	5 %	10 %	6 %	9 %	6 %	2 %
En osaa sanoa	17 %	11 %	23 %	4 %	22 %	16 %	10 %	24 %	8 %

16. Kuinka tärkeää on mielestäsi hyvä yhteistyö Baltian maiden (Viron, Latvian ja Liettuan) kanssa? Vastaa asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa "Ei lainkaan tärkeää" ja 5 tarkoittaa "Erittäin tärkeää".

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
1 Ei lainkaan tärkeää	6 %	7 %	2 %	15 %	7 %	6 %	9 %	5 %	7 %
2	9 %	12 %	5 %	11 %	11 %	8 %	14 %	5 %	9 %
3	27 %	31 %	23 %	24 %	28 %	28 %	29 %	13 %	33 %
4	28 %	21 %	40 %	25 %	25 %	27 %	16 %	24 %	29 %
5 Erittäin tärkeää	20 %	18 %	25 %	23 %	15 %	20 %	12 %	31 %	20 %
En osaa sanoa	11 %	11 %	5 %	3 %	14 %	12 %	19 %	22 %	2 %

17. Sopiiko jokin seuraavista väittämistä sinuun? Ajattele normaalia tilannetta ilman koronarajoituksia.

	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Matkustan usein toiseen Pohjoismaahan	32 %	31 %	28 %	49 %	40 %	29 %	46 %	25 %	72 %
Olen muuttanut tai suunnittelen muuttoa toiseen Pohjoismaahan	4 %	4 %	4 %	11 %	6 %	2 %	14 %	18 %	20 %
Asun yhdessä Pohjoismaassa ja työskentelen toisessa Pohjoismaassa	3 %	2 %	2 %	2 %	6 %	1 %	6 %	2 %	8 %
Asun yhdessä Pohjoismaassa ja minulla on liiketoimintaa toisessa Pohjoismaassa	1 %	2 %	2 %	2 %	3 %	0 %	3 %	0 %	3 %
Ei mikään näistä vaihtoehdoista	63 %	65 %	66 %	44 %	48 %	69 %	43 %	56 %	23 %

Liite 2: Menetelmä

Yhteenlasketuissa tuloksissa jokaista Pohjoismaata on painotettu väestömäärän mukaan ja jokaisen maan tuloksia on lisäksi painotettu iän ja sukupuolen mukaan.

Maa	Osuus
Suomi	20,1 %
Ruotsi	37,4 %
Norja	19,5 %
Tanska	21,1 %
Islanti	1,3 %
Grönlanti	0,3 %
Färsaaret	0,2 %
Ahvenanmaa	0,1 %

Virhemarginaalit:

200 haastattelua	400 haastattelua	600 haastattelua	3 400 haastattelua
Otos 20/80: +/-5,5 %	Otos 20/80: +/-3,9 %	Otos 20/80: +/-3,2 %	Otos 20/80: +/-1,3 %
Otos 50/50: +/-6,9 %	Otos 50/50: +/-4,9 %	Otos 50/50: +/-4,0 %	Otos 50/50: +/-1,7 %

Haastattelujen määrä:

Maa	Määrä
Yhteensä	3 400
Suomi	600
Ruotsi	600
Norja	600
Tanska	600
Islanti	400
Grönlanti	200
Färsaaret	200
Ahvenanmaa	200

Liite 3: Lähteet

Aiemmat kyselytutkimukset pohjoismaista yhteistyötä koskevista näkemyksistä

- 2020, Pohjoismaiden ministerineuvosto: *Demokratia ja ilmastotoimet Pohjoismaissa – Yhteinen suunta, erilaiset ratkaisut*.
- 2017, Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto: *Arvokasta yhteistyötä*.
- 2008, Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto: *Hvad er vigtigt i Norden? Nordboerne om det nordiske samarbejde*. ("Mikä on tärkeää Pohjoismaissa? Pohjoismaalaisten näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä.")
- 2006, Pohjoismaiden neuvosto: *Nordisk samarbejde – Nordens borgere om nordisk samarbejde*. En opinionsundersøgelse i Finland, Danmark, Island, Norge og Sverige. ("Pohjoismaainen yhteistyö – Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Mieli­pidekysely Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa.")
- 1993, Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto: *Nordens folk om nordiskt samarbete – en attitydundersökning i Sverige, Norge Danmark, Finland och Island våren 1993*. ("Pohjoismaiden asukkaiden näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä – mieli­pidekysely Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa keväällä 1993.")

Muut lähteet

- Norden.org: *Ristiriitaiset koronarajoitukset aiheuttaneet lisähuolta raja-alueilla*. Julkaistu 14.9.2021. <https://www.norden.org/fi/news/ristiriitaiset-koronarajoitukset-aiheuttaneet-lisahuolta-rajaa-alueilla>
- Skånen läänin hallituksen ruotsinkielinen selvitys tiettyjä henkilöllisyy­starkastuksia koskevan asetuksen soveltamisen vaikutuksista (2016) <https://www.oresundsinstitutet.org/wp-content/uploads/2016/09/20160923-Utvardering-av-effekter-av-tillampningen-av-forordning-om-vissa-identitetskontroller.pdf>

TIETOJA TÄSTÄ JULKAISUSTA

Tukea ja pettymystä – näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä

Nord 2021:065

ISBN 978-92-893-7207-7 (PDF)

ISBN 978-92-893-7208-4 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/nord2021-065>

© Nordic Council of Ministers 2021

Ulkoasu: Ida-Lina Nyholm

Julkaistu 14.12.2021

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut

Raportissa käsitellään pohjoismaalaisten näkemyksiä pohjoismaisesta yhteistyöstä, ja se perustuu kyselytutkimukseen, johon osallistui 3 400 henkilöä eri puolilta Pohjolaa.